

Uppgifter B

Textpaket

Litteracitet

1

Steg 2

3

Elever som läser och skriver

Innehåll

Inledning	3
------------------------	----------

Textpaket 1

Lejonet och räven.....	5
En karta över en ö.....	7
Skorpionen	9

Textpaket 2

Skorpionen	12
Den giriga mannen.....	14
Potatischips	16

Textpaket 3

Skorpionen	19
Potatischips	21
Sömn.....	23
Mjölk	25
Världens städer	27

Litteratur- och bildförteckning	29
--	-----------

Inledning

Detta häfte innehåller underlag för *Uppgifter B – Textpaket*. Uppgifterna använder du tillsammans med *Samtals- och dokumentationsunderlag B* och *Bedömningsunderlag för Uppgifter B*.

Instruktionerna för hur du genomför uppgifterna finns i *Samtals- och dokumentationsunderlag B*.

Dokumentera elevens svar på uppgifterna i bedömningsunderlagen. Var uppmärksam på att svarsrutorna för ”Ja” och ”Nej” kommer i en annan ordning på elevens svarsblad när språket har läsriktningen höger–vänster.

Varje uppgift består av två blad – en text och elevens svarsblad med läsförståelsefrågor. Information om hur du väljer uppgifter till eleven finns i lärarhandledningen (se s. 6–7). Skriv ut uppgifterna i färg och enkelsidigt så att eleven kan se texten och frågorna samtidigt.

Ge gärna tolken kopior av uppgifterna du har valt, både på svenska och på elevens språk.

Om översättningen

Översättningen använder det latinska alfabetet med ett skriftspråk och ett språkbruk som även bör kunna förstås av personer med bakgrund i Kroatien, Serbien eller Montenegro. Mängden av gångbara stavningsvarianter och dialektala skillnader i ordförråd kan dock medföra att enstaka ord eller fraser inte överensstämmer med dem som eleven och/eller tolken normalt skulle använda. Var därför särskilt uppmärksam på att eleven har förstått centrala ord i uppgifterna.

Anpassning av uppgifter för elever med funktionsnedsättning

Om du läser upp eller spelar in uppgifter för elever med svår synnedsättning behöver du anpassa uppgifter som innehåller bilder eller figurer. Kontakta en speciallärare eller specialpedagog om det behövs.

Textpaket 1

- Text 1. Lejonet och räven. Beskriv innehållet i bilden.
- Text 2. En karta över en ö. Uppgiften stryks.
- Text 3. Skorpionen. Beskriv skorpionen i bilden. (Ingår även i textpaket 2 och 3)

Textpaket 2

- Text 3. Potatischips. Använd riktiga potatischips. (Ingår även i textpaket 3)

Textpaket 3

- Text 3. Sömn. Figuren kan strykas. Frågorna 3 och 4 som bygger på information i figuren stryks.
- Text 5. Världens städer. Diagrammet kan strykas. Frågorna 2 och 4 som bygger på information i diagrammet stryks.

Läs mer i *Anpassning för elever med funktionsnedsättning*.

Textpaket 1

Lav i lisica

Ležao je lav u svojoj pećini.

Ležao je tu i danju i noću.

Iz pećine se čulo samo njegovo umorno rikanje.

– On je bolestan, pomislile su životinje i bilo im ga je žao.

Ulazile su u lavovu pećinu sa malim poklonima.

Ali lisica nije ušla.

Lav ju je pitao umiljatim glasom:

– Zašto i ti ne uđeš, drugarice moja? Svi ostali su bili ovdje.

– Mislila sam da dođem, reče lisica, ali sam vidjela tragove i uplašila sam se. Svi tragovi vode u tvoju pećinu ali ni jedan trag ne vodi iz pećine. Zato bih radije ostala ispred.

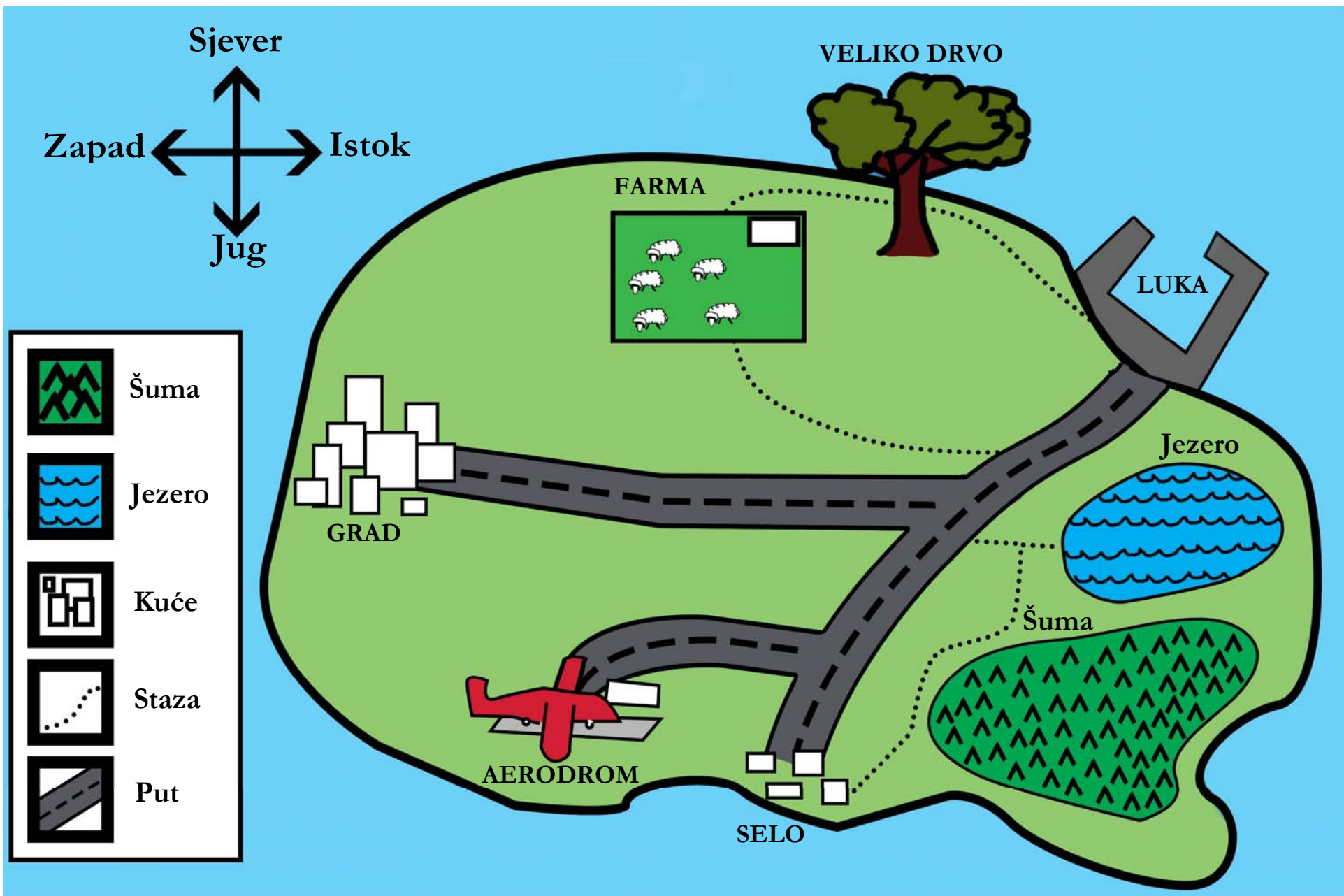
"Lav i lisica" - pitanja**Odgovori na sljedeća pitanja sa Da ili Ne.**

	Da	Ne
1. Da li je lav sve vrijeme bio u svojoj pećini?	☐	☐
2. Da li je lisica ušla kod lava?	☐	☐
3. Da li je lisica dala lavu poklone?	☐	☐
4. Da li je lav pojeo ostale životinje?	☐	☐

Odgovori usmeno na sljedeća pitanja.

5. Da li možeš svojim riječima da ukratko ispričaš o čemu se radi u ovom tekstu?
6. Da li misliš da je lav bolestan? Objasni zašto tako misliš?
7. Da li je lisica pametnija od ostalih životinja ? Objasni zašto tako misliš?
8. Da li misliš da je ova priča poučna? Objasni zašto tako misliš?

Karta otoka

"Karta" – pitanja

Označi odgovor za koji misliš da je tačan. Označi samo jedan od ponuđenih odgovora.

1. Koje od sljedećih mjesta se nalazi najbliže luci?

- A ☐ Grad
- B ☐ Jezero
- C ☐ Farma

2. Koje od sljedećih mjesta se nalazi sjeverno od grada?

- A ☐ Aerodrom
- B ☐ Šuma
- C ☐ Farma

3. U kom smjeru ćeš se kretati ako kreneš iz grada prema jezeru?

- A ☐ Prema sjeveru
- B ☐ Prema zapadu
- C ☐ Prema istoku

4. Zamisli da šetaš otokom. Prati instrukcije.

1. Kreni iz sela.
2. Prati put prema luci.
3. Skreni lijevo kod druge raskrsnice.
4. Produži do kraja puta.
5. Gdje se sad nalaziš?

- A ☐ Na farmi
- B ☐ U gradu
- C ☐ U luci

Škorpíja – paukolika žívoťínja sa žalcem

U toplim krajevima nije pametno stavljati prste u male otvore zidanih ograda ili među kamenje. Trebalo bi također istresti obuću koja duže vrijeme nije korišćena. Možda se nešto u njoj nalazi. Škorpíje ne vole svjetlost nego se sklanjaju u rupe i tamna skloništa u toku dana. Škorpíje žive u toplim zemljama širom svijeta, ali se rijetko kad vide.

Ubodom ubijaju svoj plijen

Škorpíje mogu da budu jako otrovne, iako većina vrsta za nas ljude nisu smrtonosne. Dostižu od jednog do dvadeset centimetra dužine, ovisno od vrste kojoj pripadaju, ali sve imaju otrovni žalc na kraju repa. Kad škorpíja ubija plijen, ona podigne rep iznad leđa i ubode plijen, koji drži kliještima. Uplašena škorpíja se brzo okreće u krug kako bi sve vrijeme usmjeravala žalc ka neprijatelju.

Škorpíja noću lovi velike paukove i druge sitne insekte. Opipava kliještima, stišće svoj plijen i zatim ga ubija svojim otrovnim žalcem.

Škorpíja

"Škorpija" - pitanja

Odgovori na sljedeća pitanja sa Da ili Ne.

	Da	Ne
1. Da li škorpije vole tamu?	☐	☐
2. Da li <i>sve</i> škorpije mogu da ubiju ljude?	☐	☐
3. Da li su sve vrste škorpija iste veličine?	☐	☐
4. Da li škorpija ulovi svoj plijen kliještima?	☐	☐

Odgovori usmeno na sljedeća pitanja.

5. Da li možeš svojim riječima da ukratko ispričaš o čemu se radi u ovom tekstu?
6. U tekstu o škorpiji piše da bi trebalo istresti obuću. Šta misliš zbog čega? Možeš li reći kako to misliš?

Textpaket 2

Škorpija – paukolika životinja sa žalcem

U toplim krajevima nije pametno stavljati prste u male otvore zidanih ograda ili među kamenje. Trebalo bi također istresti obuću koja duže vrijeme nije korišćena. Možda se nešto u njoj nalazi. Škorpije ne vole svjetlost nego se sklanjaju u rupe i tamna skloništa u toku dana. Škorpije žive u toplim zemljama širom svijeta, ali se rijetko kad vide.

Ubodom ubijaju svoj plijen

Škorpije mogu da budu jako otrovne, iako većina vrsta za nas ljude nisu smrtonosne. Dostižu od jednog do dvadeset centimetra dužine, ovisno od vrste kojoj pripadaju, ali sve imaju otrovni žalac na kraju repa. Kad škorpija ubija plijen, ona podigne rep iznad leđa i ubode plijen, koji drži kliještima. Uplašena škorpija se brzo okreće u krug kako bi sve vrijeme usmjeravala žalac ka neprijatelju.

Škorpija noću lovi velike paukove i druge sitne insekte. Opipava kliještima, stišće svoj plijen i zatim ga ubija svojim otrovnim žalcem.

Škorpija

"Škorpija" - pitanja

Odgovori na sljedeća pitanja sa **Da** ili **Ne**.

	Da	Ne
1. Da li škorpije vole tamu?	☐	☐
2. Da li <i>sve</i> škorpije mogu da ubiju ljude?	☐	☐
3. Da li su sve vrste škorpija iste veličine?	☐	☐
4. Da li škorpija ulovi svoj plijen kliještima?	☐	☐

Odgovori usmeno na sljedeća pitanja.

5. Da li možeš svojim riječima da ukratko ispričaš o čemu se radi u ovom tekstu?
6. U tekstu o škorpiji piše da bi trebalo istresti obuću. Šta misliš zbog čega? Možeš li reći kako to misliš?

Škrtac

Škrtac je prodao sve što je posjedovao i istopio zlatnike u jedan veliki grumen. Zatim je zakopao zlatni grumen ispod jednog drveta u svom vrtu. Posjećivao je drvo svakog dana. Jednog dana, ugledao ga je komšija i odmah je shvatio šta on radi. Kad je škrtac otišao, komšija je iskoristio priliku, iskopao zlatni grumen i ponio ga sa sobom.

Sljedećeg dana, kad je škrtac došao da obiđe svoje blago, naišao je na rupu. Rasplakao se i počeo da čupa svoju kosu u očajanju. Prijatelj, koji je slučajno prolazio, pitao ga je šta se desilo. Škrtac mu je ispričao šta se dogodilo.

– Pa zar je to sve, reče prijatelj, onda nemaš razloga da budeš tužan. Zlato zapravo nikad nije ni bilo tvoje. Uzmi kamen, stavi ga u rupu, i zamisli da je to zlatni grumen! Od njega ćeš imati isto toliko radosti i koristi.

”Škrtac” - pitanja

Označi odgovor za koji misliš da je tačan. Označi samo jedan od ponuđenih odgovora.

1. Kako je škrtac došao do zlatnog grumena?

- A ☐ Kupio ga je od komšije.
B ☐ Napravio ga je od novca.
C ☐ Pronašao ga je u vrtu.

2. Zašto je škrtac svakog dana išao do drveta?

- A ☐ Da bi zakopao još zlata.
B ☐ Da bi iskopao svoje zlato.
C ☐ Da bi nadgledao svoje zlato.

3. Šta možemo da naučimo iz ove priče?

- A ☐ Bogatstvo treba podijeliti sa drugima.
B ☐ Bogatstvo jedino pruža radost ako se koristi.
C ☐ Komšije i prijatelje uvijek treba poslušati.

Odgovori usmeno na sljedeća pitanja.

4. Da li možeš svojim riječima da ukratko ispričaš o čemu se radi u ovom tekstu?
5. Zbog čega misliš da je škrtac prodao sve što je imao? Možeš li reći kako to misliš?
6. Zašto je prijatelj mislio da je mogao i kamen da zakopa u rupu? Možeš li reći kako to misliš?

Čips

Čips su tanki fritirani listići od krompira, i jedan je od najpoznatijih izuma devetnaestog vijeka. Postoji dosta priča o tome ko ga je izmislio i počeo prodavati, i skoro je nemoguće odrediti da li je neka od ovih priča uopšte istinita.

Čips

Najpoznatija je priča o kuharu Džordžu Kram (George Crum). Kram je 24.8.1853. godine pokušao da udovolji nezadovoljnoj mušteriji. On je isjekao tanke listiće od krompira, ispekao ih pa posolio, kako bi na kraju nezadovoljna mušterija postala veoma zadovoljna. Priča bi zaista mogla biti istinita, ali su i drugi kuhari imali slične ideje tokom istog vijeka. Samo u SAD-u se pominju podudarnosti u nekoliko kuharskih knjiga, a druge varijante su se razvijale u Velikoj Britaniji.

Tek oko 1890-tih godina, čips je počeo da se prodaje u trgovinama, a najveći porast proizvodnje i prodaje čipsa nastao je poslije izuma friteze, krajem 1920-tih godina, koja je olakšala pripremu. U narednim decenijama, i pakovanja su se promijenila da bi se čips mogao isporučivati na velike udaljenosti u SAD-u. Širenje čipsa po trgovinama, u Evropi, počela je tek 1950-tih godina.

”Čips” – pitanja

Označi odgovor za koji misliš da je tačan. Označi samo jedan od ponuđenih odgovora.

1. Zašto je pisac napisao ovaj tekst?

- A ☐ Da bi informirao čitaoca o povijesti čipsa.
B ☐ Da bi zabavio čitaoca sa zanimljivom pričom.
C ☐ Da bi uputio čitaoca kako se priprema čips.

2. Da li je poznato ko je izmislio čips?

- A ☐ Da, izmislio ga je Džordž Kram.
B ☐ Ne, postoje više mogućih osoba.
C ☐ Ne, ali se zna *gdje* su ga izmislili.

Koji od sljedećih tvrdnji odgovaraju onome što je napisano u tekstu o čipsu? Označi jednu kocku sa Da ili Ne poslije svake tvrdnje.

	Da	Ne
3. Znamo otprilike koliko dugo se jede čips.	☐	☐
4. Evropa je prvi kontinent na kojem se čips prodavao.	☐	☐
5. Bilo je više razloga zbog čega se tokom dvadesetog vijeka počelo jesti više čipsa.	☐	☐

Odgovori usmeno na sljedeće pitanje.

6. Da li možeš svojim riječima da ukratko ispričaš o čemu se radi u ovom tekstu?

Textpaket 3

Škorpija – paukolika životinja sa žalcem

U toplim krajevima nije pametno stavljati prste u male otvore zidanih ograda ili među kamenje. Trebalo bi također istresti obuću koja duže vrijeme nije korišćena. Možda se nešto u njoj nalazi. Škorpije ne vole svjetlost nego se sklanjaju u rupe i tamna skloništa u toku dana. Škorpije žive u toplim zemljama širom svijeta, ali se rijetko kad vide.

Ubodom ubijaju svoj plijen

Škorpije mogu da budu jako otrovne, iako većina vrsta za nas ljude nisu smrtonosne. Dostižu od jednog do dvadeset centimetra dužine, ovisno od vrste kojoj pripadaju, ali sve imaju otrovni žalac na kraju repa. Kad škorpija ubija plijen, ona podigne rep iznad leđa i ubode plijen, koji drži kliještima. Uplašena škorpija se brzo okreće u krug kako bi sve vrijeme usmjeravala žalac ka neprijatelju.

Škorpija noću lovi velike paukove i druge sitne insekte. Opipava kliještima, stišće svoj plijen i zatim ga ubija svojim otrovnim žalcem.

Škorpija

"Škorpija" - pitanja

Odgovori na sljedeća pitanja sa Da ili Ne.

	Da	Ne
1. Da li škorpije vole tamu?	☐	☐
2. Da li <i>sve</i> škorpije mogu da ubiju ljude?	☐	☐
3. Da li su sve vrste škorpija iste veličine?	☐	☐
4. Da li škorpija ulovi svoj plijen kliještima?	☐	☐

Odgovori usmeno na sljedeća pitanja.

5. Da li možeš svojim riječima da ukratko ispričaš o čemu se radi u ovom tekstu?
6. U tekstu o škorpiji piše da bi trebalo istresti obuću. Šta misliš zbog čega? Možeš li reći kako to misliš?

Čips

Čips su tanki fritirani listići od krompira, i jedan je od najpoznatijih izuma devetnaestog vijeka. Postoji dosta priča o tome ko ga je izmislio i počeo prodavati, i skoro je nemoguće odrediti da li je neka od ovih priča uopšte istinita.

Čips

Najpoznatija je priča o kuharu Džordžu Kram (George Crum). Kram je 24.8.1853. godine pokušao da udovolji nezadovoljnoj mušteriji. On je isjekao tanke listiće od krompira, ispekao ih pa posolio, kako bi na kraju nezadovoljna mušterija postala veoma zadovoljna. Priča bi zaista mogla biti istinita, ali su i drugi kuhari imali slične ideje tokom istog vijeka. Samo u SAD-u se pominju podudarnosti u nekoliko kuharskih knjiga, a druge varijante su se razvijale u Velikoj Britaniji.

Tek oko 1890-tih godina, čips je počeo da se prodaje u trgovinama, a najveći porast proizvodnje i prodaje čipsa nastao je poslije izuma friteze, krajem 1920-tih godina, koja je olakšala pripremu. U narednim decenijama, i pakovanja su se promijenila da bi se čips mogao isporučivati na velike udaljenosti u SAD-u. Širenje čipsa po trgovinama, u Evropi, počela je tek 1950-tih godina.

”Čips” – pitanja

Označi odgovor za koji misliš da je tačan. Označi samo jedan od ponuđenih odgovora.

1. Zašto je pisac napisao ovaj tekst?

- A ☐ Da bi informirao čitaoca o povijesti čipsa.
B ☐ Da bi zabavio čitaoca sa zanimljivom pričom.
C ☐ Da bi uputio čitaoca kako se priprema čips.

2. Da li je poznato ko je izmislio čips?

- A ☐ Da, izmislio ga je Džordž Kram.
B ☐ Ne, postoje više mogućih osoba.
C ☐ Ne, ali se zna *gdje* su ga izmislili.

Koji od sljedećih tvrdnji odgovaraju onome što je napisano u tekstu o čipsu? Označi jednu kocku sa Da ili Ne poslije svake tvrdnje.

	Da	Ne
3. Znamo otprilike koliko dugo se jede čips.	☐	☐
4. Evropa je prvi kontinent na kojem se čips prodavao.	☐	☐
5. Bilo je više razloga zbog čega se tokom dvadesetog vijeka počelo jesti više čipsa.	☐	☐

Odgovori usmeno na sljedeće pitanje.

6. Da li možeš svojim riječima da ukratko ispričaš o čemu se radi u ovom tekstu?

San

Svakome je potrebno spavanje, kako ljudima tako i životinjama. Ali, zašto je to tako? Čak ni istraživači nemaju odgovor na ovo pitanje. Ili, šta se dešava kada spavamo? Potrebno nam je spavanje – u to nema sumnje. Bez sna umiremo.

San je vrsta odmora, mada ne primjećujete šta se događa oko vas. Na neki način, možete reći da ste nesvjesni dok spavate. Međutim, niste tako duboko nesvjesni da se ne bi mogli probuditi.

Ciklus sna

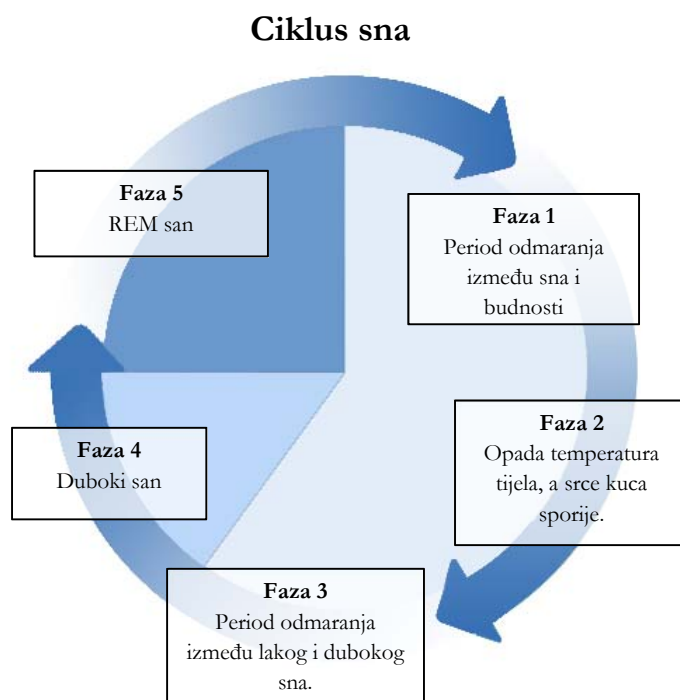
San se sastoji od povratnih ciklusa, koji su dugi oko 90 minuta. Svaki ciklus sna se sastoji od pet faza, vidite dijagram o ciklusu sna.

REM san i duboki san

Peta faza se naziva REM (Rapid Eye Movement – „Brzo kretanje oka”) san. Naše oči se tada brzo kreću i ovo se dešava kada sanjamo. REM san je površan, što znači da ne spavamo tako duboko. REM san se vraća svakih 90 minuta i traje otprilike četvrtinu ukupnog vremena sna. Jedna od drugih faza je duboki san. To je kada se naša tijela okrepljuju, a mi sve lakše učimo nove stvari. Tokom dubokog sna, učvršćuje se znanje, tako da se lakše pamti.

Nadoknađivanje spavanja

Ako ostajete budni do kasno, lako je pretpostaviti da vam je potrebno da spavate dvaput duže sljedeće noći. Međutim, nije tako. Naša tijela sasvim dobro nadoknađuju izgubljeni san. Kada niste dovoljno spavali, nadoknadićete to tako što će te spavati dubljim snom.

"San" - pitanja

Koje tvrdnje su u skladu sa onim što je napisano u tekstu "San"? Označi jednu kockicu sa Da ili Ne nakon svake tvrdnje.

	Da	Ne
1. Istraživačima je poznato zašto je ljudima potreban san.	☐	☐
2. Spavamo površno tokom REM sna.	☐	☐
3. Sanjamo tokom većeg dijela noći.	☐	☐
4. Lakše je biti probuđen prije REM sna nego nakon REM sna.	☐	☐

Dovrši rečenicu obilježavanjem kockice pored odgovora za koji misliš da je tačan. Možeš označiti samo jednu kockicu.

5. Ako si premalo spavao jednu ili dvije noći ...
- A ☐ potrebno ti je dvaput duže spavanja da bi nadoknadio san.
- B ☐ tijelo može da nadoknadi spavanje dubljim snom sljedeće noći.
- C ☐ moraš otići u krevet mnogo ranije sljedeće noći da bi nadoknadio izgubljeni san.

Odgovori usmeno na sljedeće pitanje.

6. Da li možeš svojim riječima da ukratko ispričaš o čemu se radi u ovom tekstu?

Mlijeko

Pisma čitalaca

Svim učenicima u Švedskoj je omogućen školski ručak, a mlijeko se često služi uz obrok. U posljednje vrijeme govori se o tome da li je zaista dobro piti mlijeko. Ovdje možete pročitati kako dvije različite osobe gledaju na služenje mlijeka u školi.

1.

Dajte učenicima vodu umjesto mlijeka

Kravlje mlijeko u školama nije prirodno. Čovjek je jedina vrsta na zemlji koja je potrošač mlijeka druge vrste.

Opsežna studija sa Sveučilišta u Upsali, o kojoj smo mogli da čitamo u novinama ove srijede, preokrenula je naše stare nekritične predodžbe o kravljem mlijeku. Istraživači su otkrili da je veliki unos mlijeka povezano sa kraćim životnim vijekom i više prijeloma kostiju.

Kravlje mlijeko nije ni prirodno ni dobro za zdravlje ljudi i životnu sredinu. Zato je krajnje vrijeme da uklonimo kravlje mlijeko iz švedskih škola i da umjesto njega naviknemo djecu na druge tekućine koje su bolje za životnu sredinu: naime da žed gase vodom.

Andeš Svenson (Anders Svensson)
Predstavnik udruženja Jedité vegetarijanski

2.

Mlijeko je potrebno uz obrok u školi

Odgovor Andešu Svensonu

Andeš Svenson ne želi da djeca dobijaju mlijeko u školi. Mi i UN smo suprotnog mišljenja – sva djeca zaslužuju besplatno mlijeko u školi.

Mlijeko sadrži 18 od 22 hranjiva sastojka koji su nam svakodnevno potrebni i koji pružaju veliku sigurnost što se tiče unošenja hranjivih sastojaka tokom dijetetovog boravka u školi. U zemljama gdje vlada nestašica hrane, mlijeko u školama može da bude vitalan izvor hranjivih sastojaka za veliki broj djece. Štaviše, nove studije su pokazale da jedan školski obrok ne sadrži dovoljno hranjivih sastojaka ako djeca uz njega ne dobiju mlijeko.

Istraživač nutricionista Ula Rusander (Ulla Rosander), pri Visokoj školi u Kristianštadu, analizirala je sadržaj hranjivih sastojaka u školskoj ishrani koju su djeca, uzrasta od 10 godina, jela tokom jedne sedmice u tri različite škole u jednom švedskom gradu. Škole su imale identičan jelovnik. Rezultati su pokazali da je važno da djeca piju mlijeko uz obrok i to se posebno odnosi na djecu koja jedu male porcije ili ne stignu da unesu dovoljno hrane na odmoru za ručak. Pokazalo se da je mlijeko potrebno djeci radi unošenja dovoljne količine kalcija, vitamina B12 i magnezija. Iz tog razloga mlijeko je i te kako mjesto u školi.

Petra Strandberg
Predstavnik Švedskih seoskih mljekara

"Pisma čitalaca o mlijeku" - pitanja

Označi odgovor koji ti smatraš da je tačan. Označi samo jedan od ponuđenih odgovora.

1. Zašto Strandberg smatra da je mlijeko važno za školsku djecu?

- A ☐ Mlijeko utiče na djecu kako bi jela više u školi.
B ☐ Mlijeko produžava život.
C ☐ Mlijeko sadrži mnogo hranjivih sastojaka.

2. Zašto Svenson smatra da školska djeca treba da piju vodu umjesto mlijeka?

- A ☐ Voda je jeftinija od mlijeka.
B ☐ Voda je bolja za životnu sredinu.
C ☐ Voda bolje gasi žeđ.

3. Šta je istraživanje, prema tekstovima, pokazalo?

- A ☐ Da postoje i pozitivni i negativni efekti usljed pijenja mlijeka.
B ☐ Da školski ručak i bez mlijeka sadrži dovoljno hranjivih sastojaka.
C ☐ Da velika potrošnja mlijeka jača kosti.

4. Zašto Strandberg piše u novinama?

- A ☐ Želi da objasni zbog čega ona smatra da Svensson nije u pravu.
B ☐ Želi da objasni zašto je voda dobra za životnu sredinu.
C ☐ Ne želi da djeca jedu premalo hrane u školi.

Koja od sljedećih tvrdnji odgovara onome što je napisano u tekstu o mlijeku? Označi jednu kocku iza svake tvrdnje sa Da ili Ne.

	Da	Ne
5. Svenson tvrdi da se skraćuje život ako se pije previše mlijeka.	☐	☐
6. I Svenson i Strandberg opozivaju se na istog istraživača u svojim pismima čitalaca.	☐	☐
7. Istraživači su očito složni o efektima mlijeka.	☐	☐

Odgovari usmeno na sljedeća pitanja.

8. Da li možeš svojim riječima da ukratko ispričaš o čemu se radi u ovom tekstu?
9. Koji od tekstova je na tebe ostavio najubjedljiviji utisak? Možeš li reći kako to misliš?

Svjetski gradovi sve brže rastu

Urbanizacija u svijetu se nastavlja sve bržim tempom. Prema prognozi UN-a, očekuje se porast gradskog stanovništva do 2050. godine sa ukupno 2,4 milijarde ljudi. Da bi bilo prostora za sve, gradovi bi mogli da se prošire na površinu veličine Indije.

Tokom 20. vijeka, povećao se broj stanovnika koji žive u gradovima sa 220 milijuna, na 2,8 milijarde ljudi. 2008. godine, prema UN-u, je po prvi put živjelo više ljudi u gradovima i prigradskim naseljima nego na selu.

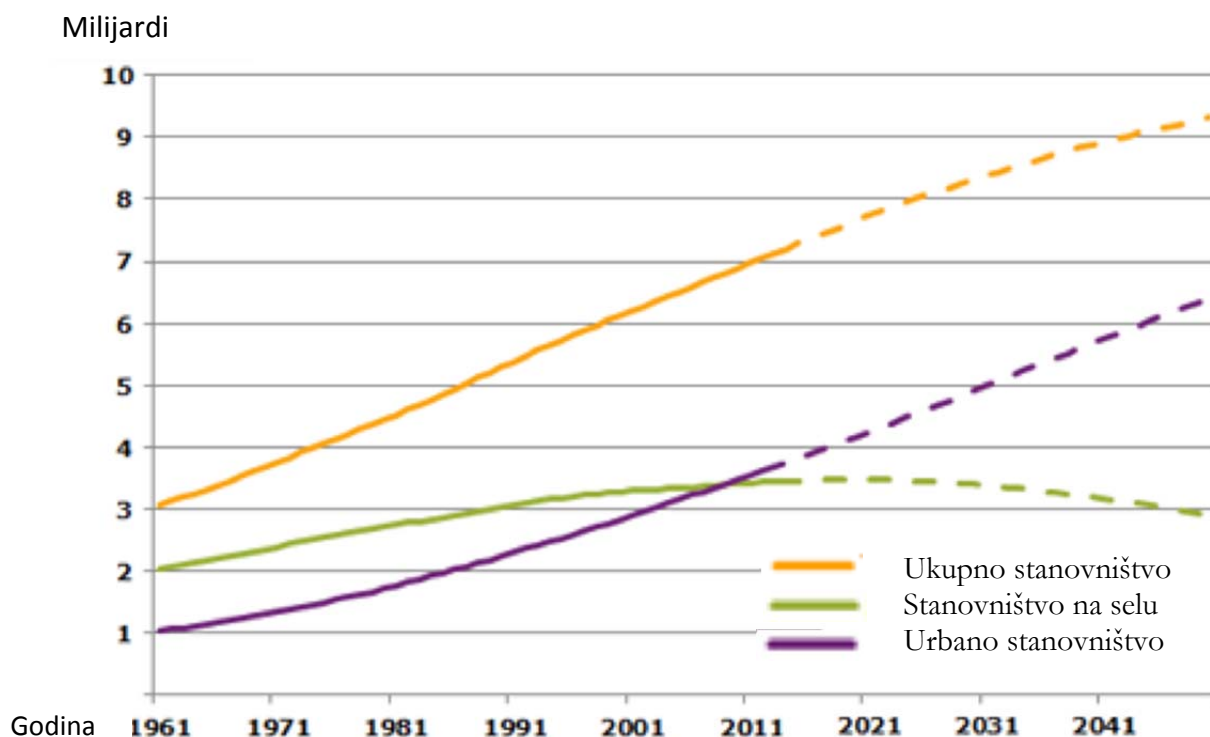
Tokom 2013. godine, procijenjeno je ukupno globalno gradsko stanovništvo na 3,6 milijarde ljudi, međutim, prema prognozama UN-a, očekuje se da će 2030. godine dostići 5 milijardi, a da će 2050. godine preći 6 milijardi. U Evropi, Sjevernoj i Južnoj Americi, već sada živi većina stanovništva u gradovima i prigradskim naseljima, dok se u Africi i Aziji očekuje dramatičan urbani razvoj.

Gradovi u porastu, problemi i mogućnosti

Gradovi u porastu predstavljaju u mnogim pogledima veliki izazov, s obzirom da ubrzana urbanizacija dovodi do problema, kako zdravstvenih tako i u prirodi i životnoj sredini. To na primjer mogu da budu zagađenja životne sredine i loši sanitarni uslovi. Istovremeno, gradovi u porastu pružaju mnogim ljudima mogućnosti koje nedostaju na selu, kao što su veći broj radnih mjesta, bolje zdravstvene usluge kao i mogućnost školovanja.

Činjenica da ljudi žive sve više skućeno, omogućava smanjenje energetske i prijevozne potrebe, koje bi mogle da utiču na smanjenje klimatskog opterećenja.

Porast stanovništva u svijetu od 1961-2012. godine, i prognoza za period 2013-2050. godine.

"Svjetski gradovi sve brže rastu" - pitanja

Označi odgovor koji ti smatraš da je tačan. Označi samo jedan od ponuđenih odgovora.

1. Koji je, prema tekstu, prvenstveni negativni efekat naseljavanja ljudi u gradove?

- A ☐ Životna sredina se pogoršava u gradovima.
- B ☐ Gradovi se šire.
- C ☐ Povećavaju se potrebe prevoza.

2. Koliko ljudi će otprilike živjeti u gradovima 2040 god.?

- A ☐ Oko 6,4 milijardi
- B ☐ Oko 3,6 milijarde
- C ☐ Oko 5,7 milijardi

3. Koji je, prema tekstu, prvenstveni razlog porasta gradskog stanovništva?

- A ☐ U gradovima se vodi više računa o ekologiji.
- B ☐ Životni uslovi su bolji u gradovima.
- C ☐ Lakše je kretati se u gradovima.

4. Kakva je bila podjela svjetskog stanovništva 1961 god. na gradove i sela?

- A ☐ Otprilike dva puta više ljudi je živjelo na selu nego u gradovima.
- B ☐ Više ljudi je živjelo u gradovima nego na selu.
- C ☐ Isti broj ljudi je živio o u gradovima kao i na selu.

Odgovori usmeno na sljedeća pitanja.

- 5. Da li možeš svojim riječima da ukratko ispričaš o čemu se radi u ovom tekstu?
- 6. U tekstu se navodi da će sve više ljudi živjeti u gradovima. Šta misliš, koje bi mogle da budu prednosti života na selu? Možeš li reći kako to misliš?

Litteraturförteckning

Aisopos. Den girige. I: *Aisopos' fabler*. Ny översättning av Erik Hedén med illustrationer av Arthur Rackham. 1919. Stockholm: Svenska andelsförlaget. (bearbetad)

Aronsson, Karin & Stellan Ottosson, 1993. Lejonet och räven. I: K. Aronsson & S. Ottosson; illustrationer I-K Eriksson & M. Korotyńska, *Min läsebok Blå rosen*. 2:a uppl. Stockholm: Liber. (bearbetad)

Borgström, Håkan, 2010. Sover kroppen när du sover? I: H. Borgström. 2010. *Kroppens mysterier*. Enskede: Borgströms Förlag. (bearbetad)

Carlberg, Jonas, 2014. Mjölken behövs till skolmaten. *Upsala Nya tidning*. Insändare. Publicerad 2014-11-11. (bearbetad)

En karta över en ö. Kartan och frågorna anpassade från IEA Reading Literacy Study. © 1990. International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA). The Hague: International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA), IEA Secretariat¹.

Harrison, Dick, 2014. Hur länge har vi ätit potatischips? Historiebloggen. *Svenska Dagbladet* <http://blog.svd.se/historia/2014/09/28/hur-lange-har-vi-atit-potatischips/?fromMobile=true> Publicerad 2014-09-28. Hämtad 2014-10-19. (bearbetad)

Moström, Jerker, 2013. Världens städer växer allt snabbare. SCB. Statistiska centralbyrån. <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Artiklar/Varldens-stader-vaxer-allt-snabbare/#> Publicerad 2013-10-10. Hämtad 2015-01-08. (utdrag)

Paulsson, Jonas, 2014. Ge barnen havremjolk i stället. *Upsala Nya Tidning*. Insändare. Publicerad 2014-11-04. (bearbetad)

Åström, Karin, 2001. Skorpionen – ett spindeldjur med gadd. I: S. Andersson, K. Åström & S. Rune. *Boken om världen*. Stockholm: Liber. (Utdrag)

Bildförteckning

Lejonet och räven. Eriksson, Inga-Karin, 1993. I: K. Aronsson & S. Ottosson; illustrationer I-K Eriksson & M. Korotyńska, *Min läsebok Blå rosen*. 2. uppl. Stockholm: Liber.

Fotografi på skorpion. Hämtad 2015-06-24
[https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6d/Emperor_scorpion_or_Imperial_scorpion_\(Pandinus_imperator\).jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6d/Emperor_scorpion_or_Imperial_scorpion_(Pandinus_imperator).jpg)

Fotografi på potatischips. Hämtad 2015-02-03
https://pixabay.com/p-476359/?no_redirect

¹ Att IEAs skrifter, studiematerial och undersökningar med organisationens tillstånd får användas för forsknings- och utbildningsändamål ska inte tolkas som att IEA medverkat i eller godkänt någon del av forskningen, eller rapporteringen kring den, eller de utbildningsprogram vari materialet används.